A németek kitelepítése
Etnikai alapú sorstragédiák a II. világháború után

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Baracs Nóra

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Annak felismertetése, hogy a németek kitelepítése nem jogos kollektív büntetés, hanem etnikai alapon történő diszkrimináció és üldöztetés volt.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – hagyomány; társadalom – hatalom, kisebbség; konfliktus – háború, diszkrimináció, agresszió; életmód – életérzés, életminőség, érzelmek; erkölcs és jog – szabályozás, döntés; nemzetközi szervezetek Tartalom: Egyes történeti jelenségek eufemisztikus elnevezései. Népek áttelepítése a történelem különböző korszakaiban. A németek második világháborús felelőssége. A kollektív bűnösség kérdése. A potsdami konferencia döntése a német lakosságról. A kitelepítések okai és jogcímei. A kitelepítettek mindennapjai.
Megelőző tapasztalat	Magyarország történelme a II. világháború után; a potsdami konferencia
Ajánlott továbbhaladási irány	Párizsi békeszerződés; magyar-szlovák lakosságcsere
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: identitás A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, véleményalkotás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom
	Tantárgyakhoz: történelem; társadalomismeret
	Modulokhoz: Gulag szigetcsoport; Honnan jövök, ki vagyok?; A világ legnagyobb állam nélküli nemzete

Módszertani ajánlás

Egyes településeken több tanulónk családja közvetlenül érintett lehet a modul témájában. Ne erőltessük, hogy színt valljanak, de bátorítsuk, ha valaki családtörténeti elbeszélésbe kezd (akár az óra menetének felborulása árán is).

A ráhangolásra szánt feladat közben figyeljünk arra, hogy be tudjuk tartani a feladatra tervezett időkeretet, mert könnyen hosszabb és más irányú beszélgetés elindítója lehet az eufemizmus témaköre.

A névjegykártyákat és a szétvágás után használható segédleteket az óra előtt el kell készíteni.

Az első házi feladat feladásánál mérlegelni kell a tanulók képességeit, a két óra között eltelő időt, és az alapján akár válogatni is lehet a a felkínált segédletek között.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban
Az önként vállalt feladatokat a tanár a helyben szokásos módon jutalmazza. A kiselőadásokat hagyományos osztályzattal is értékelheti. Az értékelőlap használatára nem a tanóra végén, hanem a kiselőadások után közvetlenül kerüljön sor. Az értékelőlapokat a tanár szedje össze, és kérjen meg egy tanulót, hogy készítsen róla összesítést a következő órára. A saját értékelésével azt hasonlítsa össze, és térjen vissza az értékelésre a következő órán.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Lehetséges megoldások az eufemisztikus kifejezések gyűjtése során
P2 – Kinyomtatható vaktérkép
P3 – A plakát tartalma
P4 – Lehetséges megoldások a D3 feladatlap kitöltéséhez
P5 – Karl Schlögel *Az elűzetések tragédiája (egy európai történet).* Gondolatébresztő olvasmány tanároknak
P6 – Névjegykártyák / kitűzők
P7 – Honlapcímek a prezentáció elkészítéséhez
P8 – Poszter minta a D11-es lap állításainak feldolgozásához
P9 – Esszécímek

Tanulói segédletek

D1 – Németek a Kárpát-medencében. Olvasmány. A lapból annyi példányra van szükség, amennyi az osztály létszáma.
D2 – Népcsoportok áttelepítése. Páros feladatlap. A lapból annyi példányra van szükség, amennyi az osztály létszámának a fele.
D3 – A Volksbund és az SS. Olvasmány. A lapból minden tanulónak szüksége van egy példányra.
D4 – A németek felelőssége. Csoportos feladatlap. A lapból annyi példányt kell készíteni, ahány csoport dolgozik majd vele az osztályban.
D5 – A németek áttelepítése. Részletek a potsdami konferencia jegyzőkönyvéből. A lapot négy példányban kell sokszorosítani.
D6 – A német lakosság rendezett áttelepítése. A potsdami konferencia közleménye (XIII. fejezet). A lapból minden tanulónak szüksége van egy példányra.

D7 – a-h A történet mozaikdarabjai. Nyolcféle szemelvény. Mindegyikből egy-egy darabra van szükség. (A változat)
D8 – A történet mozaikdarabjai. Feladatkártyák. A 9 -féle kártyából összesen annyi darabra van szükség, amennyi az osztály létszáma. (B változat)
D9 – Értékelő lap a kiselőadásokhoz. A lapból minden tanulónak szüksége van egy példányra. (A változat)
D10 – A kollektív büntetés. Gondolatok a kitelepítések értelmezéséhez. A lapot annyi példányban kell sokszorosítani, ahány csoport dolgozik majd vele. Felhasználás előtt az állítások mentén csíkokra kell vágni, és bele kell tenni egy-egy borítékba.
D11 – Visszaemlékezések. Személyes élmények a kitelepítés napjairól. Minden kártyából egy darabra van szükség. A lapot felhasználás előtt részekre kell vágni.